

بازار — ۱۵ مایس ۱۹۲۷

جلد: ۸

دردنچی سنه — نومرو ۸۶

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام
پوردی یاننده کی بناده
خصوصی دائره

صاحب و مدیری
محمد و سییح

مجله علمی

آبونه نشر انطی: سنه لکی ۲۵۰،
آلتی آیباغی ۱۲۵، فوق العاده
نسخه لرایچون ۳۰۰ و ۵۰۰
غروشدور.

مجموعه مزه یشتنجه طبعی تنسیب
ایدله بن اثرل اعاده ایدلز

هر آیک برنجی و ادبه بشجی کونلری مبقار، علمی، ادبی، اقتصادی، فنی رسمی مجموعه در.

ادبيات تاريخي

مخفي

تاريخ و تذکره نویسلریز حروفی شاعرلری، صنعتلرینه کوردکل، اعتقادلرینه نظر اچما که ایشلر، د نسیی ایله پبرولری تاریخ صحیفه لرلنده بر شاعر میاسندن زیاده، بر سالک چهره سیله کورونولر، اوقادار که، صنعتلریک هونری مذهب لریک هونری ایلچنده قایب اولمشدر، دینیه لریلر.

باشده سید نسیی الموق اوزره حرو- فیلکلری نی ییلدیکمز شاعرلر، ادبیاتزده برر مشعلدر، بو اعتبار ایله تاریخ شمدی به قادار اولرک صنعتیه مشغول اولامسی، قولایقله تلافی ایدیله میجک آچی بر ضیاعدر. حروفی شاعرلر آراستنده محطی، لسمینیک صنعتیه قدار قافلاشان شهر لریله ابدی بر ذکادر، یادکار بر اقدینی دیوانک شهاده لیه بوکا بلا تردد ایسانیلیر.

محطی طایق ایچون تاریخ ونذر کرمیزه مراجعت اتمک پیوده اولور، بز بورالرده شاعرک حتی اسمته بیله تصادف ایدمه دک، حیات بو صورتله قارا نایق وقابلی قالان محیطلک ادبی شخصیتی، دیوانه استناداً تعیین اتمک نمکندر.

بندمه وجود اولان محطی دیوانی اسکی بر نسخه اولوب ۱۱۷۸ سنه سنده استنساخ ایدلشدر، دیوانک باشنده: «محطی دیوانی طریق حاجی بکداش» دینیلدیکنه کوره، مستنسخ، محطی بکتاشی ظن ایشدر. بکتاشی طرفقی حروفیلکک تأثیری آتنده قلمش، ترکیبته بعضی حروفی عنصرلری ده کیرمش اولقله برابر، اوندن بوسبوتون باشقا ویکی برمسکلدر. بکتاشیلکک بعض حروفی عقیده لریله تلمی، بو طریقک حروفیلکه توأم عدایده سته، بویه جه حروفی شاعرلرک بکتاشیلر میاننده صایلماسنه سبب تشکیل ایتن. اساساً حروفی شاعرلر، نظم لرلنده آسهن هوا ایله، بکتاشی شاعرلر نندن تامیله

صنف تشکیلاتی و تدریسات:

قزلبیلرلی عمومیته (۸-۹) باشنده بولونان چوققلره مخصوص احضاری قسمله (۶) و (۱۳) باشنده اولان چوققلر ایچین اوج صنفلی ابتدائی قسمن، صوکر اوج صنفندن عبارت بئچی دوره ایلته اوج صنفندن عبارت اولان ایکینجی دورمه احتوا اتمک اوزره اون صنفندن مرکبدر. معامیه بوتشکلیات بوکونه مخصوصدر. اسکیدن ایکینجی دوره ایکی صنفدی. بوکون بو دوره یه ایکی صنف اولقله برابر ۱۹۲۴ ده عینی زمانده باقورلا امتحانلرینه احضار اتمک اوزره بر آری صنف تشکیلی قبول ایدلشدر. بولرک پروگراملری آشاغیده خلاصه ایدلشدر:

۲۱ تقریر اول: ۱۸۸۱ ده نشر ایدیلن قزلبک اورتا تحصیلنه دایر قانونده: خانلره اوقوتولسی لازم کن دسرلر شو صورتله تفریح ایدلشدر:

۴ - ماده: معلومات اخلاقیه، فرانز لسانی، بوکک سله قرات و هیچ اولازمه یاشایان دیلدرن برلی. اسکی ویکی ادبیات، جوغرافیا، قوزوموغرافیا، ملی تاریخ و عمومی تاریخه برنظر ریاضیات: هندسه معلوماتی، کیمیا، فیزیک، تاریخ طبیی. حفظ الصحه، اداره ایتیه، ایکنه ایشلری، معلومات قانونیه، رسم، موسیقی، ژئستاتیک.

۵ - ماده: دینی تدریسات عالم لریک طایق قدر برنده، مکتب داخلنده و فقط مجبوری درس ساعتلری اخلاص اتمکک شرطیه اجرا ایدیلر. بودری ویرجهک اولانلرک معارف نظارلی طرفندن مأمور ایدلش اولسی شرطدر. [۱] معامیه بوتون بودرسلر اسمرلری محافظه اتمکک برابری زمان زمان محتویات دیکشدرمش و عصرک احتیاجنه کوره ترق ایشدر. مثلاً لایتنجه اولجه اختیاری ایکن ۱۸۹۷ ده مجبوری اولمشدر. آقولیزیم و مکتبلره مخصوص فنا اعتبار، اخلاق و حفظ الصحه دسرلریه ربط ایدلش و بداینده اخلاق بر شعیبیه عداوتکری روحانی شمدی آبریمه تدریس اتمه باشلامشدر. بوکک سله قرائتن برنوع خطابت و انشاد قصد ایدلشدر. بودرسلرک جیبی برقانونه قبول ایدلش اولدوغی جهله لازم کانک اوقاق بر تحوکه ده یه قانوناً اجراسی مقتضی در.

خلاصه بودرسلر تکمیل قزلبیلرلنده مشترکدر. ۱۹۲۴ سنه سنده قبول ایدیلن نام دورده لری بر قزلبیلر سنک پروغرای و مفرداتی بو جزیران ۱۸۹۷ تاریخنده قبول ایدلش اولان پروگرامک عینی در. بالکر مفردانده تحولات وارد.

مبیل منا

[۱] ابتدائی مکتبلردن دین دسرلری دها صوکر قادر ایدلشدر.

مشکلاتی ازالهه یار دندر. اکثریسی خالری تشکیل ایدن بوعاضاکت حکومت مکتبلرلنده نماز ایش معارف منوبیلرلندن اولسی شرطدر. بو هیت مدر خانک حنفی اوزرینه سنه ده برچوق دفعه ل اجماع ایدلر. مدر خالری و الیک آتاسیله تعیین اولونولر. بولردن ماعدا لیسلرک معلملر مجلی و سائرمسی عتاً زم تشکلاتزده بکزر. فضل اولراق حکومتک اهمیتله مظاهر ایدوب ۱۸۹۷ ده نظامنامه سنی تمیدیل و آزالرلندکی مناسباتی تأسیس و بالخاصه خلقة دها تلم اول- یله لک رشکله افرغ ایشدکی (اسکی لیه و قولله ز آذولر جمعی) وارد. [۱]

[۱] کزک قز وکرک اتمک لیه و قولله زلی مآذولری ایچین مشترک اولان بو جمیتک اهمیتله قنده بر قاج سطر یازمق قانده سز اولایه جقدر. ۱۹۰۰ ده فرانسه معارف نظارلی اورتا تدریسات مدر عمومی بو جمیتلر قنده بر رابور تنظیم اتمک اوزره روحه آتی بر آنکته تعمیم ایشدر:

۱ - جمیتکزک تشکیلاتی تاریخی ۲ - عمومی برنامیه کابل اولدیفنه قان اولوغشمیدر؟ ۳ - اداره هیتک تشکیلاتی اصلدر اعضا کت و مداری و بودجه کز قنده معلومات؟ ۴ - اداره هیتک متدیمیدر؟ ۵ - مؤسسه کز، جمیتک سلامت و بقای ایچین، کزک مکافاتر و ضعی، مسافله ترتیب. الخ کبی خصوصی تشکیلات و کزک اعضاءک عیدنی تیزید خصوصتکدی غیرتلمیه نه درجه به قدار موفق اولقله در؟ ۶ - صیقینه ده بولونان اسکی آرقند. شلرته ماموت ایدمه بیلوری؟ ۷ - مآذون اقدیلری برلندیرمکک مشغول اولیورمیکز؟ ۸ - بوخصوصه و عمومیته عامه ک منافعه متعاق قرارلله لریکزی لف ایدیکز. ۹ - بوتون بونوع مسایه متاق بر اثر نشر ایدیکز؟ ۱۰ - مؤسسه کزک بر تلویجیه سنی بایدیکز سه ربط ایدیکز ۱۱ - وظنلری ایچین حیاتی ترک ایدن اسکی لیه طلبه لری ایچین بر آده و یاغفار لوحه سی بایدیکز؟ ۱۲ - استقبال ایچین پروژه لریکز نهدر؟ ۱۳ - جمیتکزک باشقاچه مهم و مفید دوشونجه لری علاوه ایدیکز.

بو سؤالر ۱۸۹۹ حیزر انده جمیتک «۲۰۶» مختلف شعبه سته کوندیلدی. بولره ویران جوابلردن آکلاشلدیفنه نظر اتمک جمیت لونی لوغران لیسیه سی طرفندن ۱۸۳۹ ده تأسیس ایدلشدر. بوو ایکویزی متجاوز جمیتک ک زنگینک سنوی بودجه سی ایکی یوز آتیش بیک فراتی اول ققیریک ایلی بیک فراتی اولدیلنی آکلا - شلمشدر. بولر کندی حسابلریه مکتبلره بجای طلبه قبول ایدلشدر، برچوق آرقند ایشلریه علاج ویرمشلر و ماده معاونت ایشلدر. هر سنه متراید بر صورتده کسانلری آکران شمعلر سؤالرک احتوا ایدلشکی غایلی تماماً قطعنه چالیشملر در. بالکر بولردن قزلبه عالم اولان اتمک جمیت (۱۸۸۲) ده مون بیلده اجماعلشدر. اتمک زنگین شعیبیه اون دورت بیک و اتمک ققیری بش بیک فراتی بر بودجه ایله اداره ایدلشدر. تأسس ایدلشکی کوندن بری بو جمیتلرله نبر اختلاس و نه ده بر سوء استعمال شایعه سی کوروله مشدر.

آر بلبلر، اولنرله قاریشدر یلامیه جق صورتده
فارقلری نیتیت ایشلردر . محیطی دیوانی
بونک قوتلی بر دایلی اولایینی کی ، دیگر
حروفی شاعرلرینک اثرلری ده بوخوصوده
آیرنجیه بر وثیقه ماثه سندهدر .

محیطی دیوانی اوزون بر قصیده ایله
باشلار ، بو اوزون قصیده نظر اعتباره آلمدی
تقدیرده ، دیوان منحصر آغلاردن مرکبدر .
محیطینک غزللری ، ماهیتلریله ، کند
بلکلرندن ایکی قسمه آیریلر : اکثری
تشکیل ایدن برنجی قسم غزلار ، باشلیجه
حروفینک دعواسنک معقیدرلر ، برنجیلره
نسبتله آ : مقدارده اولان ایکینجی قسم
غزلار ، عشق قالمیری جنبرلرین ، کوزلری
باغلایان ، بر طرفدن قدرتمیزی ضعف ،
بر طرفدن ده ضعفمیزی قدرت یابان مجهول
و نامتناهی تأثیرله یازیلش اولانلردر . محیطی
برنجیلر ده حساس اولدینی قادر عنود ،

مع مافیہ قورقان ، چکینن ، صاقلانان ،
دائما پرده آرقاسنده قلمنی ترجیح ایدن
بر طریقت ناشری حالیه ، ایکنجیلر ده
ایسه ، کوکلی کوزه لکک سحری ایچنده
جاریان مضطرب ، متقاد بر انسان طوریه
کوردورور . محیطی مذهبیک کسومسی آلتنده
عاصی ، بونی اوزرندن آدینی زمان مطیعدر .
بو ، یکدیگریته متضاد ایکی طبیعتله آیری

ایکی آدم اولان محیطی صنعتنده براشمش
بولوبورور . فی الحقیقه ، او ، ایسته روحداننک
ایمان وقاعتنی سوله سین ، ایسته کواکی
زبون براقان عشقنک اذاسیه ایکلر سین ، هر
وقت شاعر در . نظم لرنده شعر ، ایچندن
قایانان بر منبع کبی اسرارلی بر سربینکله
توتور روحنک یانان دوداقلرینه دوشنن بر
قطره حالنده اعضا بزمک آتشنه سوزولور .
محیطینک صنعتی دودورودن دودغویه
اولمسه بیله ، بویوک شاعر فضولی واسطه سیله
نسیمینک تأثیری آلتنده قالمشدر . فضولی به
استاد و سلف اولان نسیمی « یلا و یجنون »

مبدعنک دهاسیه فوذینی استقباله تشمیل
ایش ، بو آراده محیطی : ده کندنی حکمنه
ربط ایلمه مشدر . محیطینک مذهبی حساس
طاشیان نظم لرنده نسیمینک تأثیری اولدجه
واختدر ، غرامی نظم لرنده نسیمدن فضله
فضولینک حاکمیتی سزایلر ، شو حالده دییه
بیایر زک ، محیطینک شمری بو ایکی استادک
فیضیه کاله ایر مشدر .

محیطی ، نسیمی ایله رقابت ایتسه نه رغآ ،
نه نسیمی قادر یوکک وفدا کار رسالک ،
نده فضولی کی درین وصیمی برعاشقدر .
سلوکده ، عشقه ده استادلرینک کهنه
واراماش ، دائما اولانردن کیری قالمشدر .
حروفی عقیده لرینی تلقین ایتک ایسته رکن
محیطی ، کندینی نسیمی کبی حروسر آزاد
عد ایدمه مش ، اطرافنه باقارک سسینک
پرده سنی تنظیم ایدمچک قادر احتیاطلی
داورامشدر . محیطینک اثرلری آراسنده
نسیمینک :

دربای محیط جوشه کادی
کون ایله مکان خروشه کادی
سر ازل اولدی آشکارا
عارف نیجه ایسون مدادا
قطعه می طرزنده جسور بر نعره ،
یاخود :

دائم انا الحق سولیم حقندن چومنه صور اولشم
کیمدر بی پردار ایدن بوشهره مشهور اولشم
.....

شکندنه کستاخ بر ادعا یوقدر ، او
آلتیجاق :

فضل حقندن فصول وبایم بن
جادوانامه کتایم بن
لافانک رموزی بیلکم
رهبر شیخ وهم شایم بن
جرعه می نوش ایدن فنا بولر
ساق باقی شرابم بن
دافع ظلمنه طلوع ایتدم
عاله نور آفتابم بن
کیمت راحت نیم اولدم
کیمه آتش عذابم بن
مفت و روز و ماه و سال ایچره
ساعت قمت حسابم بن
مسکن اولالیدن محیطی کوکل
معرفت کجننه خرابم بن

یازلش وجه انسانده خط و شرح بیام بن
کتاب فضل زیدانده کلام جوادتم بن
بیم شاعده نالدر سر اسر آیت قرآن
بیان باه بسم الله ایله سبع التام بن
.....

دییه لرحروفیلکین رزمزلرله ، تلمیح لرحله
اظهار ایدمه بیلمش ، بوندن ایاری به کجه مه .
مشدر . کورولویورک ، محیطینک حروفیلکی
هر هانکی بر متصوفک فکدرلی فوقده
باشقا بر وجود کوسته رهمه مشدر ، فقط بو
نظاها راک ماوراسنده قالان اعتقادلری ،
متصوفارک اعتقادلردن چوق آیریلر ؛
ایشته نسیمی ایله محیطینک حروفیلکری
آراسنده کی فرق بوقطه دهدر . نسیمی
متصوفارله بیننده کی آیریانی صاقلامقدن
فایده بکلمه مش ، بالعکس اعلام و اعلاننده
معنوی بر لذت بولمشدر .

محیطی بو خصوصده نسیمی به نیشه -
مهدیک کی ، غرامی نظم لرنده فضولینک
باش دوندوردن قلب حاسنه تصادف اولوماز ،
بونکله برابر ینه نظم لرنده بغدادلی شاعرک
غزل لرنده آسهن روزگارک اهترازلری وارد :

بولنده خاکه دوشمش سایوش افتاده ل وارد :
آسیر قدرک اولش سرورا آزاددل وارد
آلیر باقدجه عقان اهل عشقک عندیلب آسا
آچیلمش ورد عنانک عذار سادمل وارد
کوزم یاشن کوروب رحم ایلر سه نوله اول سرورم
فنا اولش ببولنده نیجه سردم زادمل وارد
جهان سلطانن بر طلوع بیانه به شمش
یاتور میخانه کینجده آسیر بادل وارد
محیطی کی یوق بر جان و دلدن عاشقک جانا
یوآکده جان قلمز کرچه چوق دلداده لر وارد .

محیطی دیوانی بری خلیفه علی به ،
دیگری فضل الله حروفی به عاڈ ایکی نظم
ایله نهایت بولور ، بو ایکی نظم محیطینک
غزلار لره وصفاً مشترکدر .

محیطی دیواننده تورکجه غزلاردن ماعدا
فارسی و عربی غزلرده وارسه ده بونار پک
محدود و یالکز شاعرک بو ایکی لسانه وقوف
و تصرفی کوسته رهمه لری اعتباریه ذکره
شایاندلر .

محمد خالر